

DOKUMENTACJA ŚRODOWISKOWA

1. PODSTAWA OPRACOWANIA DOKUMENTACJI

1.1. Przepisy prawa krajowego ¹

- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227)
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150) oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze,
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 Nr 239, poz. 2019 ze zm.) oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze,
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.) oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze,
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, ze zm.) oraz wydanie na jej podstawie odpowiednie rozporządzenia wykonawcze, w szczególności:
 - rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 97, poz. 795),
 - rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313 ze zm.),
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764),
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765),
 - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237).

1.2. Pozostałe akty prawne

- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory;
- Dyrektywa 85/337 EWG zmieniona dyrektywą 97/11 WE (dyrektywa OOŚ);

¹ Przepisy obowiązujące w danym momencie

- Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsar w dniu 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24);
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn w dniu 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. z 2003 roku Nr 2, poz. 17);
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie w dniu 19 września 1979 r. (Dz. U. z 1996 roku Nr 58, poz. 263);

1.3. Pozostałe materiały

- Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych, wraz z załącznikami (www.oos.pl)
- Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, Ministerstwo Środowiska (<http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/poradnik.php>)
- Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych i regionalnych programów operacyjnych, czerwiec 2008, (www.mrr.gov.pl)

2. KOLEJNOŚĆ WYKONYWANIA ELEMENTÓW OPRACOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

Realizacja opracowań środowiskowych powinna się odbywać w następujących etapach:

1. Zebranie oraz analiza materiałów wyjściowych, dokumentacji, materiałów archiwalnych, odpowiednich opracowań projektowych i wydanych decyzji, rozpoznanie warunków terenowych, wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej rejonu inwestycji.
W każdym z opracowań środowiskowych konieczne jest korzystanie z wyników monitoringu ochrony środowiska, danych archiwalnych i informacji mogących mieć wpływ na wyniki prowadzonych prognoz.
2. Przeprowadzenie wizji w terenie (np. udokumentowane dokumentacją fotograficzną)
3. Przeprowadzenie identyfikacji wszelkich form ochrony przyrody prawnie chronionych, na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 04. Nr 92 poz. 880) oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów włączonych do sieci Natura 2000 jak również wszystkie obszarów proponowanych do włączenia w ramach sieci Natura 2000, na których występują gatunki i siedliska o znaczeniu priorytetowym.
4. Wykonanie, o ile będzie to wymagane, przez specjalistów z danego zakresu, niezbędnych pomiarów, obliczeń i ekspertyz. Wszystkie pomiary powinny być wykonane zgodnie z metodykami referencyjnymi, określonymi w rozporządzeniach oraz Polskich Normach.

W obliczeniach prognostycznych oddziaływania przedsięwzięcia należy uwzględnić badania natężenia ruchu drogowego wykonane na potrzeby opracowywanego projektu drogowego lub w przypadku braku obowiązku ich wykonywania, z uwzględnieniem wyników GPR. Prognozy ruchu drogowego dla danego miejsca należy wykonywać według metodyki zalecanej przez GDDKIA.

5. Przeprowadzenie analizy zagospodarowania przestrzennego wzdłuż trasy drogi. W przypadku realizacji inwestycji na terenach zamkniętych należy uzyskać potwierdzenie stanu faktycznego (wypis z rejestru gruntów lub w formie pisemnej informacji od właściwego terytorialnie starostwa).
6. W ramach opracowania dokumentacji środowiskowej, w zakresie oddziaływania na chronione dobra kultury należy dokonać uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
7. Opracowanie karty informacyjnej przedsięwzięcia, w przypadku planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko².
8. Opracowanie raportu o oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia na środowisko. **Alternatywnie**, w przypadku planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz w przypadku planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony na podstawie art. 63 ust.1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227).
9. Po wybraniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Wójta, Burmistrza lub Prezydenta Miasta wariantu, w razie konieczności, wystąpienie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o odstąpienie od zakazów określonych przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.
10. Opracowanie raportu o oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia na środowisko, na etapie wniosku o zezwolenie na realizację inwestycji drogowej. **Alternatywnie**, w przypadku przeprowadzenia ponownej oceny na podstawie przepisów art. 82 ust. 1 pkt 4 lub art. 88 ust. 1 pkt 1, pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227). W ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko należy

² Do czasu wydania nowych przepisów kwalifikacji przedsięwzięcia dokonuje się na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573)

opracować Plan Działań Środowiskowych (PDS), przedstawiany inwestorowi do zatwierdzenia, jako kompleksowe, wiążące wytyczne z zakresu ochrony środowiska dla wykonawców inwestycji.

11. Przekazanie opracowań środowiskowych Zamawiającemu.
12. Wykonanie niezbędnych poprawek i uzupełnień opracowań środowiskowych zgodnie z zaleceniami Zamawiającego.
13. Złożenie wniosku o decyzję środowiskową.
14. Udział w postępowaniu poprzez wnoszenie niezbędnych uzupełnień i poprawek zgodnie z wezwaniem właściwych organów.

3. Zakres opracowań

3.1. Karta informacyjna

Zgodnie z art. 3 ust 1. pkt 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227) przez kartę informacyjną przedsięwzięcia rozumie się dokument zawierający podstawowe informacje o planowanym przedsięwzięciu, w szczególności dane o:

- a) rodzaju, skali i usytuowaniu przedsięwzięcia,
- b) powierzchni zajmowanej nieruchomości, a także obiektu budowlanego oraz dotychczasowym sposobie ich wykorzystywania i pokryciu nieruchomości szatą roślinną,
- c) rodzaju technologii,
- d) ewentualnych wariantach przedsięwzięcia,
- e) przewidywanej ilości wykorzystywanej wody, surowców, materiałów, paliw oraz energii,
- f) rozwiązaniach chroniących środowisko,
- g) rodzajach i przewidywanej ilości wprowadzanych do środowiska substancji lub energii przy zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko,
- h) możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- i) obszarach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, znajdujących się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia.

3.2. Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia drogowego na środowisko wymagany do wniosku o uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz

o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227) Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać przede wszystkim:

1) opis planowanego przedsięwzięcia, a w szczególności:

a) charakterystykę całego przedsięwzięcia i warunki użytkowania terenu w fazie budowy i eksploatacji lub użytkowania,

b) przewidywane rodzaje i ilości zanieczyszczeń, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia;

2) opis elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko; w tym elementów środowiska objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;

3) opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

4) opis przewidywanych skutków dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia;

5) opis analizowanych wariantów w tym:

a) wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz racjonalnego wariantu alternatywnego,

b) wariantu najkorzystniejszego dla środowiska

wraz z uzasadnieniem ich wyboru;

6) określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów, w tym również w przypadku wystąpienia poważnej awarii a także możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko;

7) uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na:

a) ludzi, rośliny, zwierzęta, grzyby i siedliska przyrodnicze, wodę i powietrze,

b) powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, klimat i krajobraz,

c) dobra materialne,

d) zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków,

e) wzajemne oddziaływanie między elementami, o których mowa w lit. a – d;

Zaleca się przedstawienie analizy wielokryterialnej porównywanych wariantów w formie tabelarycznej oraz opisowej, poprzez uszeregowanie wariantów poczynając od najlepszego.

8) opis metod prognozowania zastosowanych przez wnioskodawcę oraz opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko,

obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko -, średnio - i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko, wynikające z:

a) istnienia przedsięwzięcia,

b) wykorzystywania zasobów środowiska,

c) emisji;

9) opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko; w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;

10) dla dróg będących przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko:

a) określenie założeń do:

– ratowniczych badań zidentyfikowanych zabytków znajdujących się na obszarze planowanego przedsięwzięcia, odkrywanych w trakcie robót budowlanych,

– programu zabezpieczenia istniejących zabytków przed negatywnym oddziaływaniem planowanego przedsięwzięcia oraz ochrony krajobrazu kulturowego,

b) analizę i ocenę możliwych zagrożeń i szkód dla zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności zabytków archeologicznych, w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia;

11) analiza wymagań dotyczących obowiązku przeprowadzenia analizy porealizacyjnej oraz określenie jej zakresu.

13) przedstawienie zagadnień w formie kartograficznej w skali odpowiadającej przedmiotowi i szczegółowości analizowanych w raporcie zagadnień oraz umożliwiającej kompleksowe przedstawienie przeprowadzonych analiz oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;

14) analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem (razem z opisem nieformalnych konsultacji społecznych, o ile były prowadzone przez lub na zlecenie Oddziału GDDKiA, przed złożeniem wniosku o duś)

15) przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji lub użytkowania; w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;

W każdym przypadku, gdy w raporcie proponuje się monitoring, trzeba podać oparty na pomiarach / obserwacjach stan „zero” w odniesieniu do hałasu, do jakości wód powierzchniowych / podziemnych, wszelkich obserwacji stanów populacji itd., itp. (w przypadku nowych dróg nie dotyczy to hałasu).

16) wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano, opracowując raport;

- 17) streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie, w odniesieniu do każdego elementu raportu (streszczenie będzie stanowić odrębny załącznik do raportu);
- 18) nazwisko osoby lub osób sporządzających raport;
- 19) źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.

Przewidywane oddziaływanie analizowanych wariantów na obszar Natura 2000 powinno uwzględniać wszystkie obszary włączone do sieci Natura 2000 jak również wszystkie obszary proponowane do włączenia w ramach sieci Natura 2000, na których występują gatunki i siedliska o znaczeniu priorytetowym.

Ocena oddziaływania na obszary sieci Natura 2000 powinna dotyczyć przede wszystkim gatunków i siedlisk, dla których ochrony obszar został utworzony (odnieść się należy głównie do gatunków i siedlisk wymienionych w SDF).

Ocena oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 jest integralną częścią raportu o oddziaływaniu na środowisko. Metodyka wykonywania tej oceny musi uwzględniać specyfikę ochrony obszarów Natura 2000. Ocena powinna dotyczyć terenów, na których wystąpią oddziaływania na siedliska i gatunki, dla ochrony których utworzono dany obszar Natura 2000. Skutkuje to koniecznością oparcia się przez Wykonawców raportu na szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej obszaru Natura 2000 oraz precyzyjnego zidentyfikowania miejsc występowania chronionych gatunków i siedlisk. Oceną powinny być objęte nie tylko obszary, z którymi dana inwestycja koliduje, ale również znajdujące się w zasięgu oddziaływania planowanej inwestycji, zarówno w trakcie budowy jak i eksploatacji.

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na etapach jego realizacji, eksploatacji lub użytkowania oraz likwidacji.

Wszystkie analizowane w raporcie warianty powinny być rozpatrywane na tym samym poziomie szczegółowości.

Raport powinien zawierać analizę i wskazania dotyczące konieczności budowy przejść dla zwierząt, z podaniem propozycji ich usytuowania, rodzaju i wymiarów. Wskazania te powinny być oparte na wnioskach z wizji terenowych, ekspertyzach specjalistów, w oparciu o wyznaczone trasy migracyjne zwierząt oraz ewentualne opinie właściwych nadleśnictw, kół łowieckich, organizacji ekologicznych itp. Ewentualną lokalizację przejść dla zwierząt należy pokazać na załączniku graficznym oraz określić w treści raportu. Przejścia dla zwierząt (zwłaszcza dużych) w miarę możliwości lokalizować na działkach będących własnością Skarbu Państwa.

Wszystkie zaproponowane środki minimalizujące oddziaływania na środowisko muszą zapewnić dotrzymanie standardów jakości środowiska na terenie, na który inwestycja negatywnie oddziałuje.

3.3. Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia drogowego na środowisko wymagany do wniosku o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Raport na etapie zezwolenia na realizację inwestycji drogowej należy sporządzić na podstawie zapisów art. 67 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w szczególności:

- 1) Raport ten powinien zawierać informacje, o których mowa w art. 66 ww. ustawy określone ze szczegółowością i dokładnością odpowiednio do posiadanych danych wynikających z projektu budowlanego. W raporcie musi znaleźć się odniesienie do warunków określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia drogowego oraz do wymogów innych decyzji uzyskanych w procesie inwestycyjnym np. pozwolenia wodnoprawnego.
- 2) W przypadku różnic zapisów projektu budowlanego z wymogami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach należy uzasadnić zaistniałe rozbieżności.
- 3) Wskazanie szczegółowej lokalizacji i parametrów urządzeń ochrony środowiskowa (m.in. przejść dla zwierząt, ekranów akustycznych, systemów odprowadzania wód, urządzeń ochrony wód, zieleni izolacyjnej).
- 4) Przeprowadzenie analizy wariantów technicznych w szczególności w odniesieniu do urządzeń ochrony środowiska w stosunku do rozwiązań przyjętych w projekcie budowlanym (np. rodzaj ekranów akustycznych). Wariantowanie ma na celu ewentualne wskazania zmian technicznych, jeżeli w wyniku analizy zaistnieje taka konieczność.
- 5) Przedstawienie historii analizowanych na wcześniejszych etapach procesu inwestycyjnego wariantów.

Raport powinien opisywać wariant już wybrany do realizacji na etapie decyzji środowiskowej oraz zawierać dokładne uzasadnienie wyboru tego wariantu. Należy podać informację na temat innych analizowanych wcześniej wariantów oraz informację o powodach, dla których zrezygnowano z ich realizacji.

- 6) Analizę konfliktów społecznych o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt. 15 ww. ustawy, które mogły wyniknąć na etapie prowadzonego postępowania administracyjnego.
- 7) W zakresie zaleceń do analizy porealizacyjnej należy szczegółowo określić jej zakres, jak również wskazać punkty/przekroje pomiarowe poboru próbek oraz określić częstotliwość pomiarów. Wszystkie zalecenia muszą znajdować uzasadnienie w prognozowanych poziomach zanieczyszczeń.

3.4. Ocena oddziaływania na obszary Natura 2000

3.4.1. Zagadnienia ogólne

Ocenę należy przeprowadzić w odniesieniu do obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000 jak również obszarów proponowanych do włączenia w ramach sieci Natura 2000, na których występują gatunki i siedliska o znaczeniu priorytetowym.

Ocena powinna uwzględniać wszystkie elementy przyczyniające się do integralności obszaru i ogólnej spójności sieci zdefiniowane w celach ochrony obszaru, przy uwzględnieniu między innymi następujących zagadnień:

- struktury i funkcji oraz roli poszczególnych walorów przyrodniczych obszaru,
- przestrzeni, reprezentatywności i stanu ochrony siedlisk o priorytetowym i niepriorytetowym znaczeniu na danym obszarze,
- wielkości populacji, stopnia izolacji, ekotypu, puli genetycznej, struktury wiekowej oraz stanu ochrony gatunku (według Załącznika II dyrektywy siedliskowej i Załącznika I dyrektywy ptasiej) występującego na danym obszarze,
- roli obszaru wewnątrz regionu biogeograficznego i dla spójności sieci Natura 2000,
- wszelkich innych wartości i funkcji przyrodniczych rozpoznanych na danym obszarze.

Podstawą do wykonania opracowania powinna być wykonana lub pozyskana (aktualna do 2 lat) inwentaryzacja przyrodnicza.

Inwentaryzacja przyrodnicza musi w szczególności polegać na szczegółowej inwentaryzacji przedmiotów ochrony tych obszarów oraz przedstawieniu danych ilościowych o występujących gatunkach i siedliskach, jak również jakościowych o stanie zachowania tych gatunków i siedlisk oraz o ich reprezentatywności. Należy zapewnić możliwość wykonywania inwentaryzacji przez cały okres wegetacyjny i lęgowy co najmniej od początku marca do końca sierpnia.

3.4.2. Podstawowe pojęcia:³

- Środki łagodzące *sensu largo* to działania mające na celu ograniczenie do minimum lub nawet wykluczenie negatywnego oddziaływania na obszar, które może zaistnieć na skutek realizacji planu lub przedsięwzięcia.
- Środki kompensujące *sensu stricte* są to środki niezależne od przedsięwzięcia (w tym od wszelkich powiązanych działań łagodzących). Ich celem jest kompensacja negatywnych skutków planu lub przedsięwzięcia, tak by zachowana została ogólna spójność ekologiczna sieci Natura 2000.

³ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_pl.pdf

■ *Stan ochrony* został zdefiniowany w artykule 1 dyrektywy:

- W odniesieniu do **siedlisk przyrodniczych** artykuł 1 (e) stanowi, że stan ochrony jest „*sumą oddziaływań na siedlisko przyrodnicze oraz na jego typowe gatunki, które mogą mieć wpływ na jego długofalowe rozmieszczenie, strukturę i funkcje oraz na długoterminowe przetrwanie jego typowych gatunków*”
- W odniesieniu do **gatunków**, artykuł 1 (i) stanowi, że stan ochrony jest „*sumą oddziaływań na te gatunki, mogących mieć wpływ na ich długofalowe rozmieszczenie i liczebność ich populacji*”.

3.4.3. Podstawy wykonania oceny

Analiza oddziaływania przedsięwzięcia w odniesieniu do obszarów Natura 2000 powinna spełniać wymogi obowiązujących przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, ze zm.), przepisów wykonawczych do tej ustawy a także Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG oraz Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG oraz istniejących przepisów prawa Polskiego, w szczególności:

- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 97, poz. 795),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313 ze zm.),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237).

Ocenę należy przeprowadzić w oparciu o:

- 1) Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000 oraz oceny oddziaływania przedsięwzięć na obszary Natura 2000
(<http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/dokumenty/n3/wytyczne.html>)
- 2) Zagadnienia oceny oddziaływania i kompensacji dla obszarów Natura 2000 stanowiących załącznik nr 2 do Podręcznika dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych
(http://www.oos.pl/pliki/File/Zalacznik_nr2.pdf)

3.4.4. Wymagania dotyczące metody przeprowadzenia oceny przedsięwzięcia na obszarze Natura 2000

Ocena oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna zostać wykonana w sekwencji czterech etapów oceny (Komisja Europejska 2005):

1. Rozpoznanie
2. Właściwa ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
3. Ocena rozwiązań alternatywnych.
4. Ocena, w przypadku, gdy brak jest rozwiązań alternatywnych i stwierdzono znacząco negatywne oddziaływania.

ETAP I - ROZPOZNANIE

Celem pierwszego etapu jest:

- 1) analiza prawdopodobnych oddziaływań przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, rozpatrywanego pojedynczo jak i z innymi przedsięwzięciami i planami
- 2) ustalenie czy oddziaływanie przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 będzie znacząco negatywne

Etap obejmuje cztery działania:

- 1) określenie czy przedsięwzięcie jest bezpośrednio związane lub konieczne dla realizacji celów ochrony w ramach obszaru Natura 2000,
- 2) opis przedsięwzięcia oraz ewentualnych projektów, które w powiązaniu z nim mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000,
Zidentyfikowanie wszystkich elementów przedsięwzięcia, które pojedynczo lub w powiązaniu z innymi przedsięwzięciami mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000

3) identyfikację potencjalnych oddziaływań na obszar Natura 2000,
Identyfikacja wymaga charakterystyki obszaru jako całości lub terenów, na których wystąpią oddziaływania, przy uwzględnieniu między innymi: materiałów z inwentaryzacji obszaru, planów ochrony obszaru.

4) ocenę zidentyfikowanych oddziaływań na obszar Natura 2000, w oparciu między innymi o: procentowy ubytek powierzchni siedliska na skutek realizacji przedsięwzięcia, wpływ na fragmentację siedliska w obrębie obszaru, wpływ na populację, rozmieszczenie i zagęszczenie gatunków priorytetowych,

ETAP II – OCENA WŁAŚCIWA

Projekty, dla których na etapie rozpoznania stwierdzono możliwość występowania znaczących oddziaływań na obszar Natura 2000 są przedmiotem właściwej oceny.

Celem oceny jest określenie oddziaływania realizacji przedsięwzięcia (pojedynczo lub w powiązaniu z innymi przedsięwzięciami) na cele ochrony obszaru, jego strukturę

i funkcjonowanie. W sytuacji stwierdzenia negatywnych oddziaływań należy ocenić możliwe środki łagodzące te oddziaływania.

Etap obejmuje następujące działania:

1) zgromadzenie wymaganej informacji, między innymi:

- zidentyfikowanie celów ochrony obszaru,
- zidentyfikowanie elementów obszaru wrażliwych na zmiany,
- określenie związku pomiędzy przedsięwzięciem a obszarem (np. kluczowe odległości)
- wskazanie elementów przedsięwzięcia, które pojedynczo lub w powiązaniu z innymi przedsięwzięciami będą wpływały na cele ochrony obszaru.

2) prognozę oddziaływań realizacji przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, w oparciu o analizę:

- wpływów pośrednich i bezpośrednich,
- oddziaływań krótko- i długoterminowych,
- oddziaływań na etapie realizacji, eksploatacji, likwidacji przedsięwzięcia,
- wpływów skumulowanych.

3) ocenę istotności oddziaływań przedsięwzięcia na integralność obszaru w nawiązaniu do celów ochrony obszaru, między innymi w oparciu o określenie zmniejszenia obszaru występowania siedlisk, liczebności populacji priorytetowych gatunków, spowodowanie fragmentacji obszaru, na skutek realizacji przedsięwzięcia,

W myśl wytycznych Komisji Europejskiej oddziaływania na integralność obszaru Natura 2000 należy określić według następujących, jednoznacznych kryteriów:

- powierzchnia siedlisk i liczebność populacji gatunków narażonych,
- możliwe zmniejszenie liczebności gatunków priorytetowych (utrata siedlisk – bezpośrednia i pośrednia np. na skutek hałasu, bezpośrednia śmiertelność),
- zagrożenie dla utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk,
- oddziaływanie na kluczowe procesy i związki kształtujące strukturę obszaru,
- fragmentacja siedlisk w obrębie obszaru.

4) zaproponowanie działań łagodzących zidentyfikowane w ramach prowadzonej oceny negatywne oddziaływania realizacji przedsięwzięcia oraz określenie w jaki sposób zaproponowane środki łagodzące wyeliminują lub zredukują niekorzystne oddziaływanie na obszar.

ETAP III – OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Na tym etapie analizowane są alternatywne metody realizacji przedsięwzięcia, które pozwolą na uniknięcie negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000.

Etap obejmuje następujące działania:

1) określenie rozwiązań alternatywnych, które mogą obejmować wariantowanie w zakresie:

- lokalizacji lub przebiegu (w przypadku przedsięwzięć liniowych),
- rozwiązań konstrukcyjnych,
- rozwiązań realizacyjnych,
- metod likwidacji po zakończeniu eksploatacji przedsięwzięcia,
- harmonogramu prac i skali czasowej przedsięwzięcia.

2) ocenę rozwiązań alternatywnych pod kątem ich wpływu na obszar Natura 2000

Istotne znaczenie dla oceny rozwiązań alternatywnych ma uwzględnienie wariantu polegającego na niepodejmowaniu przedsięwzięcia.

ETAP IV – OCENA, W PRZYPADKU, GDY BRAK JEST ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH I STWIERDZONO ZNACZĄCO NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA

Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym i brak jest rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, może zezwolić na realizację działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Etap IV obejmuje następujące działania:

- 1) określenie środków kompensujących
- 2) ocenę zaproponowanych środków kompensacyjnych

Proponowana kompensacja przyrodnicza powinna:

- dotyczyć w porównywalnych proporcjach siedlisk i gatunków dotkniętych znaczącym negatywnym oddziaływaniem,
- odnosić się do tego samego regionu biogeograficznego i znajdować się w możliwie najbliższym sąsiedztwie siedliska, które narażone jest na niekorzystne oddziaływanie przedsięwzięcia,

- zapewnić spełnienie funkcji porównywalnych do tych, które stanowiły kryteria ustanowienia pierwotnego obszaru Natura 2000,
- posiadać jasno zdefiniowany sposób i cel wdrażania, pozwalające zapewnić utrzymanie i wzmocnienie spójności sieci Natura 2000,
- być możliwe do realizacji ze względów technicznych i finansowych.

3.5. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Streszczenie w języku niespecjalistycznym stanowić będzie odrębne opracowanie. Powinno ono odnosić się do wszystkich informacji zawartych w raporcie, zawierać dokumentację fotograficzną stanu istniejącego terenu, na którym ma być realizowane przedsięwzięcie oraz przedstawiać możliwie dużą część informacji w formie graficznej – (na mapach powinny być przedstawione wszystkie treści zawarte w raporcie)

3.6. Materiały do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:

Do wniosku o decyzję środowiskową dołącza się:

1. poświadczoną przez właściwy organ kopię mapy ewidencyjnej obejmującej przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz obejmującej obszar, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie;
2. wypis z ewidencji gruntów obejmujący przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie oraz obejmujący obszar, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie.

Zaznaczając oddziaływanie przedsięwzięcia należy przyjąć najbardziej niekorzystne oddziaływanie jakie będzie miało miejsce przy planowanej drodze (w większości przypadków będzie to hałas). Na mapach ewidencyjnych należy zaznaczyć je dla horyzontu czasowego 10-15 lat po oddaniu drogi do użytkowania, uwzględniając proponowane do zastosowania urządzenia ochrony środowiska.

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i kartę informacyjną przedsięwzięcia przedkłada się w formie drukowanej wraz z ich zapisem w formie elektronicznej na informatycznych nośnikach danych w formie edytowalnej.

3.7. Załączniki graficzne

Załączniki graficzne, w tym:

- 1) mapy uwarunkowań środowiskowych należy opracować w skali 1:10.000 lub większej, w uzasadnionych przypadkach dopuszczalna jest mapa w skali 1:25.000
- 2) załączniki graficzne przedstawiające prognozowane zasięgi uciążliwości dla środowiska oraz proponowane lokalizacje zabezpieczeń należy opracować w skali

1:5000 lub większej. Wszystkie urządzenia ochrony środowiska minimalizujące oddziaływanie drogi na środowisko należy przedstawić na ortofotomapach.

3) inwentaryzacje przyrodniczą obszarów Natura 2000 należy opracować w skali 1:5000 lub większej.

Załączniki graficzne należy sporządzić wraz z czytelną legendą identyfikującą wszystkie przedstawione elementy.

Na mapach powinny być przedstawione wyniki inwentaryzacji przyrodniczej oraz:

- sposób użytkowania terenu (rolne, leśne, zurbanizowane),
- typy siedlisk,
- rodzaje i typy gleb,
- korytarze migracyjne zwierząt.

Na mapach powinny być również przedstawione proponowane urządzenia ochrony środowiska oraz zasięgi prognozowanych ponadnormatywnych zasięgów zanieczyszczeń powietrza, gleb oraz hałasu, miejsca potencjalnych konfliktów społecznych

3.8. Horyzonty czasowe

Wszystkie prognozy w zakresie propagacji hałasu, rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza oraz emisji ścieków (tj. w zakresie elementów, które należy uwzględnić przy ocenie skutków środowiskowych) powinny zostać wykonane dla następujących horyzontów czasowych:

- dla stanu istniejącego,
- dla roku oddania drogi do użytkowania,
- dla 10-15 lat po oddaniu drogi do użytkowania.

Prognozy propagacji hałasu należy wykonać na podstawie aktualnego (trójwymiarowego) numerycznego modelu terenu. W prognozach należy również uwzględnić istniejące zagospodarowanie terenu. Dla oceny oddziaływania hałasu na zdrowie i warunki życia ludzi należy rozróżnić zabudowę mieszkalną (chronioną przed hałasem) i gospodarczą (niechronioną przed hałasem); należy również wyodrębnić obiekty objęte specjalną ochroną (np.; szkoły, szpitale itp.)

3.9. Plan Działań Środowiskowych

W ramach powtórnego raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko należy opracować Plan Działań Środowiskowych (PDS), przedstawiany inwestorowi do zatwierdzenia, jako kompleksowe, wiążące wytyczne dla wykonawców inwestycji, który powinien uwzględniać i opisywać w syntetyczny sposób takie kwestie, jak:

- typowe oddziaływania (emisje do powietrza, hałas, przekształcenia i niwelacje terenu, usuwanie drzew i krzewów, zmiany stosunków wodnych) i sposoby ich eliminowania/ograniczania,
- zidentyfikowane w rejonie inwestycji tereny i populacje szczególnie wrażliwe na te oddziaływania,
- miejsca lokalizacji i sposoby zabezpieczenia elementów zaplecza budowy, które mogą oddziaływać negatywnie na stan środowiska, w tym zwłaszcza:
 - miejsca obsługi sprzętu i pojazdów i sposoby ich zabezpieczenia,
 - miejsca prowadzenia prac pomocniczych (przenośne węzły betoniarskie, wytwórnie mas bitumicznych)
 - miejsca magazynowania materiałów i paliw;
 - obiekty socjalno-sanitarne;
- terminy prowadzenia robót z uwzględnieniem (o ile to konieczne):
 - konieczności zachowania komfortu akustycznego w porze wieczornej i nocnej;
 - okresów lęgowych i zasad ochrony siedlisk;
- wymogi w zakresie przywracania środowiska do właściwego stanu po zakończeniu prac konstrukcyjnych (np. niwelacje i/lub kształtowanie nachyleń terenu wokół inwestycji, zadrzewienia, zakrzewienia i implantacje innych roślin, odtworzenie czasowo przesuniętych cieków i zbiorników wodnych itp.) oraz kryteria oceny spełnienia tych wymogów;
- inne istotne aspekty środowiskowe charakterystyczne dla danego przedsięwzięcia i sposoby minimalizacji.

W szczególności w PDŚ należy wskazać sposoby wypełniania obowiązujących wymogów ochrony środowiska uwzględniając/odnosząc się do informacji, rekomendacji i postanowień dotyczących przedmiotowego przedsięwzięcia oraz/lub składających się na nie zadań, zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dla całego przedsięwzięcia) oraz do ewentualnych dodatkowych wymagań środowiskowych jakie mogą wynikać z ponownego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, w tym zwłaszcza sposobu realizacji wymagań w zakresie:

- zapobiegania, ograniczania oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym zwłaszcza wymagań ochrony środowiska koniecznych do uwzględnienia w projekcie budowlanym;
- warunków wykorzystywania terenu w fazie realizacji przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich;

- zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów;
- ratowniczych badań zidentyfikowanych zabytków znajdujących się na obszarze planowanego przedsięwzięcia, odkrywanych w trakcie robót budowlanych;
- programu zabezpieczenia istniejących zabytków przed negatywnym oddziaływaniem planowanego przedsięwzięcia oraz ochrony krajobrazu kulturowego;
- niwelowania możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem;
- monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy na otoczenie, w szczególności na klimat akustyczny i parametry jakości środowiska oraz ewentualnie na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000 poddanych oddziaływaniu (jeżeli takie oddziaływanie może wystąpić);

Plan Działań Środowiskowych powinien być opracowywany i wstępnie zatwierdzany jako załącznik do raportu oś, powinien stanowić odrębne opracowanie. Należy zapewnić, aby zapisy PDS były w pełni zgodne z postanowieniami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a także innych ewentualnych zezwoleń, pozwoleń i koncesji dotyczących danej inwestycji, jeżeli zawierają one postanowienia i wymogi odnoszące się do kwestii ochrony środowiska.

4. WYMOGI JAKIE MUSI SPEŁNIAĆ WYKONAWCA

4.1. Doświadczenie Wykonawcy

Potencjalny Wykonawca powinien być autorem dokumentacji środowiskowej, na podstawie której uzyskano ostateczną decyzją środowiskową dla inwestycji drogowej. Osoby wykonujące inwentaryzację muszą być współautorami jednego raportu o oddziaływaniu na środowisko dla inwestycji liniowej.

4.2. Potencjał kadrowy

1. W zespole autorskim musi być wyznaczona osoba kierująca danym projektem.
2. W zespole autorskim musi być projektant drogowy z uprawnieniami.
3. Jeżeli inwestycja może negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 w skład zespołu autorskiego musi wchodzić:
 - a) fitosocjolog, w przypadku obszaru siedliskowego,
 - b) ornitolog, w przypadku obszaru ptasiego,

- c) fitosocjolog i ornitolog w przypadku obszaru jednocześnie siedliskowego i ptasiego
- 4. Dla sporządzenia powtórnej oceny (etap pozwolenia na realizację inwestycji drogowej) w skład zespołu autorskiego musi wchodzić akustyk.

Bydgoszcz, 30 czerwca 2009r.